

Kur ražots Līgatnes sarkanais ķieģelis?

LĪGATNE LAIKU LOKOS

RASMA VANAGA
gide Līgatnē

Līgatnes papīrfabrika un visas sabiedriskās celtnes ir celtas no sarkanā ķieģeļa – to ir ievērojuši visi līgatnieši un tās daudzie viesi jau no seniem laikiem. Mēs paši tā esam pie tā pieraduši, ka ikdienā par to neaizdomājamies.

Kur ir ražoti šie ķieģeļi, kas izturējuši divus pasaules karus, dažādus laika apstākļus un vēl izskatās labāk nekā mūsdienīgu un padomju laika ķieģeļi? Izrādās - tie ir ražoti šeit, Līgatnē.

Pirms pāris gadiem, pie manis atnāca pēdējais Līgatnes māju celtnieks, kas ir piedalījies gan mūsu Līgatnes vidusskolas, gan Gaujmalas un Gaujas ielas pēdējo dzīvojamo māju celtniecībā.

Tas ir mums visiem zināmais Jānis Ritvars Zicmanis. Sarunas laikā viņš bija ļoti izbrīnīts, ka es nezināju, ka dzīvojamā māja Gaujas ielā 12b ir uzbūvēta uz sena ķieģeļu cepla drupām. Palūdzu, lai viņš pastāsta ko tuvāk par šo faktu.

Fragments no Jāņa Ritvara Zicmaņa stāsta: "Augusts Puriņš bija mūsu brigadieris. Viņš teica, te kādreiz ir bijis ķieģeļu ceplis. Neviens jau tajā laikā tālāk nepētīja, bet bija redzams, ka tur kaut kas senāk ir bijis. To es varu apgalvot, ka bija tāda lieta, es pats tur strādāju."

Šis stāsts mani ieinteresēja, bet nekur neatradu tam rakstisku apstiprinājumu. 2007. gada oktobrī students Artūrs Kokorēvičs no Latvijas Nacionālās bibliotēkas uz Līgatni atveda Jāņa Tālivalža Zemzara fonda interesantu materiālu kopijas par Līgatnes papīrfabrikas vēsturi. Lasot šos materiālus par fabrikas darbību 18.-19.gs., atradu pieminētu Paltmales muižas ķieģeļu cepli ar precīzu tā atrašanās vietas aprakstu.

Šajā materiālā ir aprakstīti Līgatnes papīra rūpniecības sākumi, kur pieminēti Līgatnes kroga pirmsākumi, zivju tacis, Līgatnes dzirnavu sākums, ko uzcēla "krietni vēlāk par krogu" (par tiem pastāstīšu citu reizi), kā arī minēts viens no Paltmales muižas uzņēmumiem – kaļķu ceplis.

Lūk, fragments no minētā materiāla: "No citiem senākajiem Paltmales novada rūpniecības uzņēmumiem 1744. gadā minēts muižas kaļķu

ceplis, kurš ražoja kaļķus tikai muižas vajadzībām.

Nedaudz vēlāk avotos minēts Paltmales muižas ķieģeļu ceplis. Paltmales muiža ar 1777. gadu Rīgas laikrakstā "Rigische Anzeigen" periodiski ievieto sludinājumus par labu mūra kaļķi un labi dedzinātu ķieģeļu piedāvājumu. Viena tūkstoša ķieģeļu cena uzdota 4 dālderī. Ar 1778. gadu bez tam piedāvā vēl holandiešu tipa jumta kārnījumus un šādi sludinājumi atkārtojas līdz 1804. gadam.

Spriežot pēc Līgatnes papīra manufaktūras 1830. gada kartes, kā arī Rīkera 1839. gada Vidzemes guberņas kartes, kāds ķieģeļceplis atradies tieši blakus Līgates papīra rūpnicai, virzienā uz Gaujas upi, Remdēnu kalnā." Tajā pat materiālā vēl ir šādas rindīņas: "Peļņā atlaistie krievu dzimcilvēki kopš XIX gs. sākuma jau strādāja Paltmales muižas ķieģeļcepli

un arī Līgatnes manufaktūras pirmie vienkāršie darba strādnieki gandrīz visi bija krievu tautības, kuriem pakāpeniski pievienojās arī latviešu brīvlaistie un gadījuma pēc arī dažu citu tautību strādnieki. No pēdējiem atzīmējami igauņi Jakobs Kerners /1816/, polis Terentijs Jevrinejevs un pat francūzis Gregors Leva." Vairāk šajā materiālā nav pieminēts ķieģeļu ceplis.

19. gs. otrajā pusē notiek aktīva Līgatnes papīrfabrikas ražošanas korpusu celtniecība, no 1895. līdz 1897. gadam arī sabiedrisko ēku celtniecība, un visas ir celtas no sarkanā ķieģeļa un vēl kalpo līdz mūsdienām. Domājams, ka šis ir mūsu Līgatnes ķieģelis, kas ražots tepat pie fabrikas, Paltmales ķieģeļu cepli. Jo negribas ticēt, ka ķieģeļus veda no tālām vietām. Pagaidām nav skaidrs, kur ņēma mālus. Varbūt tos raka tepat pie Līgatnes upes, tagadējā fabrikas teritorijā?

Lūdzu, meklēsim materiālus arī par šo tēmu! Varbūt ir zināmi veco ļaužu nostāsti par šo mālu rakšanas vietu? Varbūt es kļūdos par ķieģeļu ražošanu, bet tas ir loģisks secinājums – ja šeit reiz bija ķieģeļu ceplis, kādēļ arī vēlākos gados tur nevarēja tos ražot?

Meklēsim savās atmiņā dzīlēs, arhīvos, citos informācijas avotos ticamus materiālus par Līgatnes senatni – pirmsākumiem, mūsu pagrabālu un alu gaņu rašanās iemesliem, (kādēļ to Līgatnē ir tik daudz) utt., jo tikai tā mēs varēsim restaurēt labi aizmirstas lietas par mūsu Līgatni!

Lūdzu, ja ir kāda informācija par pilsētas un fabrikas senatni, rakstiet man uz e-pastu: rasmav@e-apollo.lv vai zvaniet pa tel. 64153434, 26360835.

Izdevums: Valdības Vēstnesis: Sestdiena, 20. augusts, 1932. g.

Izdevums: Valdības Vēstnesis: Sestdiena, 20. augusts, 1932

Sludinājums

Līgatnes pagastam Līgatnes papīrfabrikas 6-klašu pamatskolai vajadzīgs

SKOLAS PRIEKŠNIEKS

ar pilnas pamatskolas skolotāja tiesībām, vīrietis, vācu valodas pratējs, muzikāls un sabiedrīks darbinieks, kas spējīgs vadīt kori.

Lūgums, apmaksāts ar Ls 2,- zīmognodevu, kopā ar attiecīgiem dokumentiem iesūtāms pagasta valdei līdz š. g. 24. augustam. Vēlēšanas notiks š. g. 27. augustā, plkst. 14. Līgatnes pagasta namā. Lūgumam jāpievieno paraksts par to, ka apņemas apkalpot skolā noturamos dievvārdus."

Ieskatu senajā presē sagatavoja Anita Jaunzeme

Iekārto bērnu dārzu Līgatnē

Latvijas PSR Arodbiedrību savienības izdevums "Darbs", piektdiena, 27. septembris, 1940. gads:

Līgatnes strādnieku arodbiedrības bērnu dārzu atvērs vasarnīcā, ko agrāk apdzīvoja viens no bijušajiem fabrikas direktoriem. Bērnu dārzam jau pieteikti 60 bērnu no 2 - 7 gadu vecumam. Bērnu dārza vajadzībām

algos pārzini – skolotāju, kopēju un saimnieci. Bērnu dārza uzturēšanas izdevumi aprēķināti 27.800 Ls gadā. Šo summu, pagaidām, fabrika paredzējusi savā budžetā. Līgatnes papīrfabrika iekārtojusi modernu saimniecību, kas aizņem 60 ha platību. Saimniecībai ir 25 govīs 12 zirgi. Saimniecība ir liels atbalsts fabrikas strādniekiem.

LTA

Salidojums Līgatnes vidusskolā

9. maijā Līgatnes vidusskola aicināja bijušos skolas skolotājus un absolventus uz salidojumu. Svinējām 50 gadus, kopš Līgatnē uzcelta vidusskolas ēka, un 150 gadus visam izglītības procesam Līgatnē. Šis pasākums kopā pulcēja ap 500 bijušo un esošo pedagoģu un skolas absolventu.

Kopā sanākšana sākās ar atmiņu mirkliem Pilsoņu ielā pie tagadējā Dienas centra, kur ir bijusi skola no 20. gs. 30. gadiem līdz pat 1959. gadam, kad ekspluatācijā tika nodota jaunā skolas ēka. Sirdi sildīja tās priekšas asaras, kuras iemirdzējās

atbraucēju acīs atkaltikšanās brīdī. Tikās bijušie kolēģi, skolotāji ar saviem audzēkņiem, kādreizējie klasesbiedri.

Tālākajā dienas gaitā atbraucēji pulcējās Zanderu kapos pie skolotājas Vilhelmines Ošupes kapa, lai pieminētu nu jau viņsaulē aizgājušos skolotājus.

Tad ceļš visus kopā sveda Līgatnes vidusskolā. Bija interesanti vērot, kā skola izmainījies gadu gaitā, apskatīt senās fotogrāfijas, atrast tajās sevi un, protams, pasēdēt skolas solā kopā ar saviem klasesbiedriem.

No skolas visi organizētā gājiena cauri Līgatnei devās uz kultūras namu, kur notika svinīgais pasākums un svētku koncerts. To apmeklēja arī mūsu valsts Ministru prezidents Valdis Dombrovskis. Koncertā dziedāja un dejoja gan pašreizējie skolēni un skolotāji, gan arī skolas absolventi. Koncertam sekoja balle kopā ar grupu "Apvedceļš" līdz pat rīta gaismai.

Līgatnes vidusskolai piemīt īpaša aura, ja jau tā spēj pulcināt kopā tik daudz cilvēku.

